

**UNIVERSITATEA “ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE FILOSOFIE ȘI ȘTIINȚE SOCIAL-POLITICE
DOMENIUL: FILOSOFIE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

PARADIGMA LUMINII ÎN VIZIUNEA LUI LUCIAN BLAGA.

O PERSPECTIVĂ SEMIOTICĂ

**Coordonator științific,
Prof. univ. dr. TRAIAN D. STĂNCIULESCU**

**Doctorand,
ACĂR COCULIANA**

**IAȘI
2020**

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI DE DOCTORAT

Considerații introductive

- 1. Lumina, paradigmă a cunoașterii actuale / 3**
- 2. Între “limbaj-obiect” și “metalimbaj”, lumina complexă / 3**
 - 2.1. Considerații privitoare la “limbajul-obiect” / 4**
 - 2.2. Considerații cu privire la “metalimbaj” / 7**
- 3. Apartenența cercetării la universul de discurs al filosofiei / 8**
- 4. Între filosofie și poezie, structura cercetării: rezonanțe subiective/ 8**

Partea I Orizonturi conceptual-metodologice ale creației blagiene / 9

Partea a II-a Ipostazele “luminii complexe” în opera lui Lucian Blaga: perspective semiotice / 9

Partea a III-a De la povestea “Meșterului” la “Corola de minuni a lumii”: studiu semiotic de caz /11

Concluzii deschise: De la lumină la iluminare, Lucian Blaga / 13

Bibliografie selectivă / 19

Izvoare / 19

Cărți / 19

Articole / 27

Reviste / 29

Resurse on-line / 30

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE

Obsesia unei – a “undelor de unde” pentru care lumina constituie un arhetip (meta)fizic – pe care o întâlnim la reprezentanți de referință ai culturii românești (D. Cantemir, V. Conta, M. Eminescu, C. Brâncuși) nu-l putea ocoli nici pe Lucian Blaga. Tocmai obsesia unei atare “taină-undă”, transferată spre deslușire generației actuale de interpreți, a stimulat conjuncția unui orizont ontologic de excepțională cuprindere – *limbajul-obiect* al luminii și al tuturor chipurilor sale ontologice de a fi, cu *metalimbajul* inter- și transdisciplinar al cunoașterii contemporane, în care unitatea dintre mitologie și religie, filosofie și creație literar-poetică pe de o parte, cu știința de vârf pe de altă parte, face subiectul de interes al cercetării de față.

1. Lumina, paradigmă a cunoașterii actuale

Lumina – ca “obiect” de cunoaștere cuprinzând în sfera lui de semnificații sugestia unei forțe lăuntrice excepționale – este simbolul care a dominat întregul traseu existențial al lui Lucian Blaga, convertit metaforic într-o amprentă a modernismului românesc. În creația literară și filosofică blagiană există o perspectivă multivalentă a luminii, conectată simbolic la: semnificația ontologică (fizică) a semnelor luminoase, asumată cosmologic; funcția gnoseologică cu referire la “minus” și “plus cunoaștere”, respectiv cunoaștere paradisiac-logică și luciferică-poetică și semnificația (pr)axiologică asumată psiho-emoțional.

Plecând de la ideea că o cercetare științifică poate fi practică în baza unor paradigme, Thomas Kuhn sublinia faptul că “paradigma este un model de gândire, un ansamblu de principii, căi și tehnici de cercetare”¹. În contextul lucrării, am ales ca – din multitudinea accepțiunilor sale – să utilizez conceptul de paradigmă, în accepțiunea conferită de Platon, cu sensul de: • prototip al lumii sensibile în care trăim; • principiu care distinge legăturile și opozițiile fundamentale între câteva noțiuni dominante; • model, prototip. Sau, sintetizând, vom spune că “PARADIGMA LUMINII” definește preambulul unei teorii unificatoare între fizică și metafizică, o unificare de care timpul actual are o esențială nevoie. Și pe care Lucian Blaga a intuit-o genial.

¹ Thomas Samuel Kuhn, *Structura revoluțiilor științifice*, Ed. Humanitas, București, 1999, p. 75.

2. Între “limbaj-obiect” și “metalimbaj”, lumina complexă

În virtutea celor mai sus menționate, pentru a putea configura corect scenariul lucrării de față, câteva considerații generale se impun *ab initio* formulate, vizând:

- *determinarea “limbajului-obiect”, respectiv delimitarea domeniului de interes al cercetării: ipostazele luminii blagiene, în extensia lor deopotrivă simbolică și practic-aplicativă;*

- *stabilirea “meta-limbajului”, adică a metodologiei predominant utilizate pentru interpretarea universului de discurs asociat, utilizând valențele semiologiei, știința generală a semnelor pe cât de prezentă, pe atât de puțin valorificată analitic în interpretările unor opere complexe, precum cea a lui Lucian Blaga; operă ancorată deopotrivă în orizontul culturii filosofice, pe de o parte, în cel al creației literare, pe de altă parte.*

Odată definite aceste aspecte, determinarea resurselor analitice și a competenței cultural-profesionale presupuse de elaborarea tezei de față, respectiv formularea dificultăților și a limitelor impuse cercetării, devine un imperativ pe cât de firesc, pe atât de necesar.

2.1. Considerații privitoare la “limbajul-obiect”

Fiind obiectul de interes al unei lucrări de cercetare asumată dintr-o perspectivă complementară – atât inter-, cât și transdisciplinară – lumina își justifică demnitatea de paradigmă unificatoare prin instituirea unui izomorfism între elementele micro și macrocosmosului, a nivelurilor fizice, biologice și psihosociale ale realității. Sau, în termenii lui Lucian Blaga spus, lucrarea presupune tentativa de a realiza izomorfismul structural dintre *Marele Anonim* (Dumnezeu Arhetip) – *Cosmos* (Diferențiale divine) – *Om* (ca un triplu flux de materie, energie și informație) – *Valoare* (o paradigmă metodologică-ideatică în istoria filosofiei) – *Cultură* (lumina ca întruchipare de destin creator al omului).

Așadar, în ciuda diversității sale fundamentale pe care o afirmă cultura postmodernistă, lumea este totuși unitară în esența sa. În acest sens, se impun cel puțin trei puncte de vedere din care pot fi analizate ipostazele lumi(ni)i, după cum urmează: structural, funcțional și morfologic.

1. *Din punct de vedere structural*, tot ce există în lume presupune existența celor patru componente ale “materiei universale” însăși: *Substanță și Energie, Informație și Câmp*. Într-o perspectivă ontologică unitară, am putea spune că tot ce există în lume reprezintă “vibrație” (Rig-Veda) sau “undă” (Max Born), astfel că fiecare nivel al realității are o frecvență specifică unei anumite manifestări a câmpului (de lumină) conectat prin mecanisme de rezonanță. Astfel:

- *Conform convingerilor mitico-religioase, Câmpul de Lumină Necreat – reprezentat de însuși Dumnezeu – este evidențiat prin actele de creație, și anume:*

— Geneza prin acel “*Fiat lux!*” definește prezența lui Dumnezeu ca Lumină Spirituală sau “câmp informațional de lumină”. La Blaga, lumina originară creată “în ziua dintâi” este pusă în act de o serie de “avânturi”, “*o sete era de păcate, de doruri, de-avânturi, de patimi, / o sete de lume și soare*” (*Lumina*).

— Invazia luminii (“câmpul substanțial de lumină”) asupra materiei generează în a patra zi a Creației “lumina cosmică”, concretizată în soare, lună, stele.

● *Conform punctului de vedere științific*, Universul este descris cu ajutorul a două teorii parțiale de bază: teoria generală a relativității și mecanica cuantică. Acest lucru justifică, pe de o parte, opinia lui Albert Einstein cum că tot ce există în lume este expresia unei “lumini condensate”, care descrie forța de gravitație și dimensiunea Universului observabil. Privit din acest punct de vedere, substanța se manifestă ca energie și masă, iar spațiul se curbează în el însuși și se închide datorită masei și energiei.

Pe de altă parte, mecanica cuantică tratează fenomenele la scară extrem de mică (atomică, subatomică). *Mutatis mutandis*, în limbajul blagian putem spune că energia și substanța, la nivelul lor cuantic, sunt ele însele organizări și integrări de “diferențiale divine”, cum le numea însuși filosoful.

● *Din perspectiva unui integrator model “(meta)fizic”²*, la interferența celor două scenarii complementare mai sus amintite am putea afirma că tot ce există în lume este rezultatul unei Inteligențe Super-Creative transcendente, al unui omnipotențial și fundamental “Câmp al tuturor câmpurilor” manifestat printr-un Creator “Cuvânt-Lumină”, respectiv prin “Gândurile-Forme” ale lui Dumnezeu.

2. Din punct de vedere funcțional, ținând cont de considerațiile structurale de mai sus, toate fenomenele lumii devin ceea ce sunt în virtutea următoarelor trei legi dialectice (meta-fizice) similare oarecum legilor termodinamicii³:

a. legea ciclului entropic care postulează trecerea oricărui sistem al lumii prin stadiul de entropie – dezorganizare / negentropie – organizare;

b. legea continuității informaționale, care exprimă faptul că nicio realitate nu este ultimă întrucât își transformă în mod creator informația esențializată în contextul altei realități;

c. legea reversibilității cibernetice care postulează ideea că după o evoluție complexă fiecare sistem al lumii va descrie un ciclu rotund (mitul “eternei reînțoarceri”), reluându-și evoluția de la același prim început, însă la un alt nivel al complexității ontice (istorice).

Fiecare dintre aceste legi universale se regăsește simbolic în viziunea istorică a poporului român asupra devenirii lumii, în operele unor personalități

² Traian D. Stănculescu, *Semiotica iubirii. Inițiere în știința comunității*, Ed. Performantica, Iași, 2007, p. 39.

³ *Ibidem*.

culturale ca: *Istoria imperiului otoman* descrisă de D. Cantemir, *Teoria undulațiunii universale* a lui V. Conta, *Spațiul mioritic* la L. Blaga, *Coloana infinită* a lui C. Brâncuși, forme care sugerează o fără de egal “închidere ce se deschide” (C. Noica). Așadar, o reprezentare a Lumii o vom întâlni în mitul Meșterul Manole, care relevă o “creație despre creație” sugerată prin succesiunea momentelor construcției, ce presupune o ciclicitate ondulatorie. Această structură profundă, sugerând “imaginea valului care în permanență se naște și moare, o dublează pe aceea a devenirii în spirală, care caracterizează orice procesualitate a lumii, cosmică sau umană”⁴.

3. Din punct de vedere morfologic, la interferența “suportului structural” (ca semnificant) cu “conținutul funcțional” (ca semnificat / semnificare) sunt definite (prin semnificație virtuală sau reală) formele esențiale ale macrocosmosului, microcosmosului și a realității umane. Aceste “forme arhetipale”, numite metaforic: “ovoid, clepsidră, colonană, ciorchine”⁵ sunt rezultatele rezonanței anumitor câmpuri electromagnetice (de lumină).

Lumina are un circuit cosmic, în sensul că deschide privirii imaginea formelor naturale înăuntrul cărora stau în stare latentă formele ideale ce vor fi receptate de către intelect. Așadar, pornind de la nivelul luminii fizice, și prevalându-ne de contribuțiile științifice ale lui Eugen Macovschi, putem defini în spațiul metamorfozei trei moduri de a fi ale luminii⁶:

— *biolumina* (bioluminiscentă), specifică stadiului biologic al existențelor vii, în general, al celui uman, în special;

— *psiholumina* (psiholuminiscentă), proprie activității afectiv-emoționale a ființei umane;

— *noesilumina* ce caracterizează emisia de “lumină spirituală”, generată de activitățile mentale (volitiv-intelectuale) ale ființei umane.

La intersecția acestor orizonturi se definește prezența “luminii complexe”⁷ ca arhetip al creației etnice (românească inclusiv), pe care Blaga o asuma drept “matrice stilistică”⁸. O atare matrice este definitorie pentru exemplificarea “unității esențiale” a lumii, asumată din punct de vedere filosofico-științific. Importantă este “nu atât imaginea fizică a universului, cât mai ales corelația dintre fizic, biologic și social, dintre natură și societate, sintetizate într-o perspectivă filosofică”⁹.

⁴ Traian D. Stănculescu (coord), Vitalie Belous, *Tratat de creatologie*, Ed. Performantica, Iași, 1998, pp. 31-32.

⁵ *Ibidem*, pp. 98-101.

⁶ Eugen Macovschi, *Concepția biostructurală și teoriile moleculare ale materiei vii*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p.76.

⁷ Victor Isac, Traian. D. Stănculescu, *Fundamentele valorii (arhetipuri ale spiritului românesc)*, Ed. Performantica, Iași, 2006, p. 250.

⁸ Alexandru Surdu, *Cu Lucian Blaga spre tainele sufletului românesc*, “Contemporanul”, București, nr. 12/ Decembrie 2016.

⁹ Ion Tudorescu, *Unitatea lumii vii*, în I. Tudorescu, M. Florea, C. Popa (coord.), *Filozofie*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 97.

În consecință, accețiunile conceptului de lumină specifice discursului rațional, cât și cele conotativ-simbolice vin să justifice creația lumii și a omului, pe de o parte, cu privire la manifestările creatoare specifice ființei umane, pe de altă parte. Deci, asertând putem spune că “lumina complexă” ar acoperi – prin prezența sa – un “tot existențial”.

2.2. Considerații cu privire la “metalimbaj”

Un model integrator, capabil să descrie sensurile unei lumi unitare în diversitatea ei, presupune cu necesitate recuperarea analitică a conotațiilor simbolice ale sintagmei *Cuvânt – Lumină – Semn*. Un astfel de model trebuie realizat sub semnul integrator al semioticii, ceea ce presupune deopotrivă un discurs metodologic (metalimbaj) specific:

- *interdisciplinar*, prin crearea unei relații complementare între limbajele simbolice / conotative ale mitologiei-religiei, filosofiei și științei – domenii de referință în opera blagiană, utilizând privilegiile unei deja amintite “hermeneutici analitice”;

- *transdisciplinar*, prin descrierea lumii ca fiind unitară în diversitatea ei, valorizând capacitatea integratoare a conceptului de “semn”, pe de o parte, prin intermediul acelor paradigme ontologice, epistemologice sau /și (pr)axiologice, care au “lumina” ca numitor comun pentru toate nivelurile lor.

*

Metodologic vorbind, universul blagian al luminii este ancorat în “lumea creației” respectiv în diferitele moduri (tipuri de discurs) prin care “cunoașterea umană și-a asumat geneza lumii”¹⁰. Exegeza de față va utiliza cu precădere acele accețiuni ale conceptului de lumină specifice *discursului rațional* pe care se întemeiază filosofia și știința contemporană, urmată de o interpretare a textelor literare-simbolice, mitico-religioase în termenii științei actuale.

Motivele arhetipale ale creației prin lumină se păstrează în simbolistica diferitelor practici care transpar până în zilele noastre formulate semiotic în discursul *magico-ritualic*, ce dezvoltă sensurile relației dintre om și lumina cosmică, *discursul mitic*, ce asociază luminii câteva conotații derivate din opoziția (fizică sau / și metafizică) dintre lumină și întuneric, discursul *mistico-religios* marcat de comuniunea cosmică a omului cu *lumina sacră* prin intermediul unei complexe simbolistici.

În ceea ce privește discursul științific, acesta corelează fizica cu metafizica într-o viziune cognitivă inter- și transdisciplinară, capabilă să apropie “aserțiunile fundamentale ale genezei spiritualiste ale lumii de cosmologie, fizica cuantică a câmpului de paradigma (bio)fotonică a energiei-

¹⁰ Traian D. Stănculescu, *Vers une philosophie de la création*, în: *Revue Roumaine de Sciences Sociales*, nr.1, 1988.

informației”¹¹. Iată o viziune integratoare pe care o vom găsi implicit exprimată mai ales în *Trilogiile* lui Blaga.

3. Apartenența cercetării la universul de discurs al filosofiei

Sintetizând cele de până acum, am spune că lucrarea de față se subordonează implicit domeniului de discurs al filosofiei, prin aceea că unește specific un “limbaj-obiect” cu puternice conotații ontologice, gnoseologice și (pr)axiologice cu un “metalimbaj” inter- și transdisciplinar aparte (semiotic și meta-fizic deopotrivă).

Alegerea operii lui Lucian Blaga este definitorie atât pentru universul de discurs al filosofiei, cât și pentru acela al poeziei, pe care în calitate de filolog am asumat-o cu precădere. Poezia și filosofia sunt “forma duală exterioară a unicității creatoare” pentru că “nu se poate scoate poezia din filosofia sa și nici filosofia din poezia lui”¹². Poezia lui este una de viziune metafizică pentru că este realizată în jurul misterului generalizat și insurmontabil al existenței, pentru care devenirea, trecerea, căutarea, neliniștea permanentă se află într-o solidaritate cosmică cu setea de dezmarginire. Înțelegerea unitară a operii lui Blaga presupune în primul rând înțelegerea creației sale filosofice.

Concepția lui Lucian Blaga – ca filosof și poet, respectiv filosof-poet – asupra luminii, se justifică în calitate de concept filosofico-științific, (meta)fizic și poetic având în vedere că această alegere e definitorie filosofiei. Pe de altă parte, lumina este un concept filosofic, metafizic și poetic deopotrivă. *Limbaajul obiect* al prezentei comunicări îl reprezintă “creația lumii” în virtutea unui principiu genitor – *lumina* cu multiplele sale conotații.

4. Între filosofie și poezie, structura cercetării: rezonanțe subiective

Blaga apropie filosofia de literatură, așa cum afirma N. Iorga referitor la volumul *Poemele Luminii*: “E și filosofie înăuntru [...] care leagă împreună, ca în cele mai bune produse ale poeziei, din toate timpurile toate aspectele dinafară ale naturii”¹³. În abordarea operii bliagene se unesc două concepte integratoare: lumina și semnul: *Ontosul*, referitor la realitatea (meta)fizică, și *Logosul*, vizând demersul conceptual, rațiunea procesuală prin care semnul se manifestă.

*

¹¹ Paul V. Constantinescu, Traian D. Stănculescu, *Ierarhiile luminii: conexiuni metafizice. Introducere în teoria (bio)fotonică a Unității Esențiale*, Ed. Arithea, Iași, 2019, p. 14.

¹² Vasile Băncilă, *Censura transcendentă*, în *Lucian Blaga, energie românească*, Ed. Marinescu, Timișoara, 1995, p. 44.

¹³ Nicolae Iorga, *Revistă de direcție literară, artistică și culturală*, nos. 11, 15, 16, September and October 1937, 3 articles regarding the 15 poems published by Blaga in *Gândirea*.

În sinteză, lucrarea de doctorat abordează o analiză transdisciplinară a operei blagiene, având ca “nucleu dur” (Chomsky) PARADIGMA LUMINII-SEMN, asumată din perspectivă semiotică (și nu numai) la nivelul întregii opere a scriitorului, pentru care versurile din poemul *Lumina* sunt definitorii:

“Când dat-a un semn Nepătrunsul ... O mare și-un vișor nebun de lumină făcutu-sa-n clipă...”.

În sensul premiselor mai sus prezentate, “structura profundă” a lucrării este concepută pe trei niveluri / părți de abordare, care decurg logic una din alta, după cum urmează:

• **Prima parte a cercetării** — de factură *conceptual-metodologică*, meta-fizică / meta-semiotică – implică *analiza predominant sintactică* (structurală) a luminii ca un concept paradigmatic integrator, urmărind:

*Universul conceptual al luminii: ipostaze ontologie, gnoseologie, (pr)axiologie;

* Unificarea conceptelor esențiale în creația lui Lucian Blaga;

* Strategii semiotice de interpretare a operei lui Blaga, exemplificate în:

a. Metode specifice cunoașterii operei literar-filosofice la Lucian Blaga: semiotică, hermeneutică, maieutică, dialectică speculativă și comparativă.

b. În orizontul analizei triadice, lumina: sintactică, semantică, pragmatică;

c. Virtuțile metodei semiotice poligonale.

Din acest motiv:

- multiplele moduri de a se manifesta ale luminii: fizic, biologic, noesic, metafizic etc. definesc universul semantic al termenului de “lumină complexă” ce se constituie într-un “nucleu-dur” (Chomsky) al întregii lucrări de cercetare;
- complexitatea formelor de manifestare a luminii a generat o multitudine de perspective cognitive “fizice” sau / și “metafizice”, intuitive “magico-mitice” și “religioase”;

- cercetarea științifică își propune să definească “unitatea esențială” instituită între om, cosmos și Divinitate, dovedind o dată în plus relația de omomorfism, de “chip și asemănare”.

• **A doua parte a lucrării** reconfigurează *ipostazele “luminii complexe” în opera lui Lucian Blaga*, plecând de la perspectivele (auto)referențial-semiotice, la cea magico-mitică și religioasă, apoi filosofice și științifice, unificate integrator în creația literar-poetică. Constituindu-se ca “nucleu-dur” al semiozei creatoare, lumina constituie principiul generator privind totalitatea scenariilor arhaice sau / și moderne cu privire la nașterea lumii.

Pentru Blaga, dorința de a se întoarce la rădăcini și de a găsi o lume ancestrală e echivalentă cu aspirația de a revaloriza resursele intuitive ale cunoașterii arhaice în contextul îmbogățit semantic al cunoașterii raționale. Un model de interpretare a acestei aspirații îl reprezintă *lumina – arhetip* pentru cunoașterea cosmologică prin raportarea la cele patru tipuri majore de

cunoaștere¹⁴: *experiențială și holistică* (cunoaștere de tip intuitiv), *analitică și experimentală* (proprie activității raționale).

Drept urmare, *cunoașterea intuitiv – luciferică*, în termenii lui Blaga, este bazată pe rezonanța experiențială a omului cu întregul lumii, respectiv pe revelația holistică a adevărilor esențiale. Cunoașterea luciferică, concretizată în discursul gândirii *mītice*, are în subsidiar toate practicile *magico-ritualice* specifice și discursul gândirii *religioase*, care își subordonează complexul de practici mistice aferente la care vom face și noi referire.

De cealaltă parte a barierei cunoașterii intuitiv-luciferice, discursul *rațional – paradisiac* asociază luminii un ansamblu de fenomene fizice, chimice, biologice, lipsite de conotații simbolice, fenomene pe care le cercetează cu mijloace teoretice și experimentale specifice. În acest sens, gânditorul Lucian Blaga aduce în discuție trei teorii care au revoluționat lumea științifică a timpului său, cu înrâuriri spectaculoase în câmpul filosofiei, presupunând implicit prezența “luminii complexe” – ca un reper-cheie al “Unității Esențiale”, al legăturii omului cu macro- și micro-cosmosul – prin: *teoria relativității, teoria cuantică și teoria entelehială*.

Tranziția de la cunoașterea experiențial-holistică la cunoașterea predominant analitică a discursului filosofic va culmina cu discursul științific și tehnologic pentru că filosofia nu se poate lipsi de spiritul științific și de modul ei de organizare. În dubla sa calitate de “informație” (semnificat-undă) și de “energie” (semnificant-corporul), “lumina reprezintă un semn integrator”¹⁵, care definește cunoașterea spirituală specifică omului ca fiind ființă de lumină.

Apreciat de N. Crainic ca fiind o culme până la care nu s-a ridicat încă nimeni din neamul nostru, sistemul filosofic blagian este un sistem cu “arhitectură trilogială” pentadică. De aceea, în interpretarea filosofiei ne-am propus să mergem după modelul *filosofiei pentadice* propus de Alexandru Surdu și *modelul “unității esențiale”* dezvoltat de T.D. Stănculescu care presupune două coordonate:

- *unitatea dintre microcosmos (atom), macrocosm (galactom) și uman (om);*
- *unitatea celor “trei materii” (Ștefan Lupașcu) – fizică, biologică, psihică.*

Aceste două coordonate își găsesc justificarea în cele două pârgii de interpretare ale cunoașterii paradisiace, și anume cea filosofică și cea științifică.

Pentru filosoful-poet, lumea nu e doar o realitate cognoscibilă în concretul ei imediat, ci și o lume de semne, de simboluri prin care se descoperă fețele originare ale universului. Pornind de la relația *filosofiei cu poezia*, care a cunoscut abordări diferite la primatul uneia sau alteia până la simultaneitatea celor două modalități ale cunoașterii, vom observa că indiferent de modul de abordare, atât filosofia, cât și poezia ne conduc spre o permanentă aspirație de a descifra neîntelesul lumii.

¹⁴ Marcus Solomon, *Timpul*, Ed. Albatros, București, 1985, p. 57.

¹⁵ Traian D. Stănculescu, (*Meta*)fizica luminii: spre o hermeneutică a cosmologiei eminesciene, Ed. Performantica & Biophotonic-Concept, Iași, 2017, p. 69.

Poetul reface lumea prin creația poetică a cărei substanță izvorăște dintr-o reală sensibilitate metafizică, sensibilitate care pare a fi “o lumină ce se desprinde din întreaga personalitate”¹⁶. Perspectiva literară a operei blagiene va utiliza cu precădere acele “accepțiuni ale conceptului de *lumină*” specifice discursului rațional. Așadar, optăm pentru o metodă filosofică, mai exact analiza semiotică situațională prin care nuanțăm *paradigma luminii* cu toate semnificațiile sale metafizice: lumina ca principiu organizator, simbol al Genezei, arhetip al *Facerii* și prezenței divine în lume, simbol al cunoașterii și al trăirii prin iubire.

În această intelectuală construcție, *luminii* – asumată în multiplele sale ipostaze – îi revine un rol de referință. O atare semioză va fi în măsură să definească istoria trecerii – prin Cuvânt-Lumină – de la sacru la profan și de la profan la sacru, de la formele arhetipal-motivate ale naturii la cele convențional constituite ale culturii / tehnologiei, pe de o parte, în beneficiul unui novator *arhetip al (re)construcției lumii*, pe de altă parte.

Plecând de la faptul că “lumina este prezența divinității în lume prin donație formativă, vitală și inteligibilă”, astfel încât prin creație “Dumnezeu se face lume – formă luminoasă”¹⁷, putem aserta că “transcendentul care coboară” face ca religia, metafizica, artele, știința să apară pentru și întru lumină, îngăduind *iluminarea omului* prin manifestări ale “chipului și asemănării”, coborând Logosul în Ontos, cum am spune în spirit blagian.

• **A treia parte a lucrării – De la povestea “Meșterului” la “Corola de minuni a lumii”:** *studiu semiotic de caz* – vizează câteva aplicații pragmatice, de maximă complexitate conceptuală, implicând probleme punctuale analizate în termenii metodei semiotice triadice, respectiv hexadice.

Ideea centrală în jurul căreia se configurează capitolul se referă la rolul *mitului (re)construcției în creația umană* – un motiv de referință pentru spiritualitatea românească – asumat pe baza unei analogii între legenda populară Meșterul Manole și drama lui Blaga. La intersecția elementelor acestora se definește *lumina* creației. Structura analizei – în limbajul hermeneuticii / semioticii – reprezintă o cale de acces la lumea de sensuri întemeiată de Lucian Blaga și de identificare a mitului în creația blagiană.

Demersul semiotic se desfășoară printr-o suprapunere implicită / explicită a câmpului semantic ce numește termenul *mit* vs. *lumină* cu interpretarea hermeneutică a acestuia. Nașterea lumii, potrivit principiului creației, presupune ieșirea *Luminii* (cosmosul-ordine) din *Întuneric* (haosul dezordine), ce justifică faptul că “formele fundamentale ale naturii sunt generate de câmpuri energo-informaționale ale «luminii complexe»”¹⁸. Așadar,

¹⁶ Lucian Blaga, *Pietre pentru templul meu*, Ed. Cartea Românească, București, 1920, p. 3.

¹⁷ Mircea Florian, *Recesivitatea ca structură a lumii*, vol. I, Ed. Eminescu, București, 1983, pp. 48-49.

¹⁸ Aritea Poenaru, *Arhitectura luminii. Inițiere în semiotica formelor sacre*, Ed. Performantica, Iași, 2003, pp. 64, 90.

putem spune că lumina este responsabilă pentru geneza formelor și a funcțiilor lor fundamentale în lume.

La un alt capăt de pod al creației blagiene se află concepția asupra menirii poetului-creator de a cunoaște misterele care stau la baza lumii. Aceasta deschide “marele paradox existențial”¹⁹ sub semnul căruia va evolua întreaga sa creație de poet și filosof.

Analiza semiotică triadică aplicată conținutului poeziei *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* vizează două aspecte de referință și anume: “limbajul-obiect” prin care îmbogățim cu considerații semiotice sensurile unui poem blagian de aparte referință simbolic și “metalimbajul” prin care îmbogățim metodologia semiotică cu experiența unei complexe analize.

Pentru relevanța analizei ne vom prevala – fără comentarii prea multe – de considerațiile metodologice pe care le îngăduie manualul “*La început a fost semnul...*”, cu privire la analiza triadică a unui text literar²⁰. În consecință, putem aserta că poetul este cel investit cu puterea magică de a înțelege, de a ști, este inițiat în semne și taine, iar cuvântului i se substituie o tăcere ritualică.

În încheierea acestor din urmă capitole ale lucrării o concluzie fără de echivoc poate și trebuie a fi o dată mai mult reiterată²¹ : deși pare a fi doar o metaforă inspirată – titlul acestui “POEM DE VIAȚĂ CREATOARE” – este unul pe care construcția demersului analitic al lucrării de față o deslușește mai bine poate decât a fost realizat până acum. Mă gândesc la faptul că nu întâmplător am așezat în succesiune alăturată povestea MEȘTERULUI și sensurile poemului EU NU STRIVESC COROLA, din ele rezultând cu evidență că:

- Noima desprinsă din povestea “construcției mitice” a lumii-catedrală este cât se poate de clară. Aceasta rezultă din înțelesul unui mit românesc al creației din zona spirituală a Sibiului în care Lucian Blaga a crescut: nimic nu se poate statornici în lume decât în “Numele Lui” — așa cum Fărtatele i-a cerut Nefărtatului să facă: adică, să aducă din adâncul abisului de ape nisipul – informație în măsură să structureze armonic și unificator tot ceea ce există în lume.

- Destinul lui Blaga este evident cuprins între sensurile a două poeme:

→ **Autoportret:** “*Lucian Blaga e mut ca o lebădă. / În patria sa / zăpada făpturii ține loc de cuvânt. / Suflul lui e în căutare, / în mută, seculară căutare, / de totdeauna, / și până la cele din urmă hotare. / El caută apa din care bea curcubeul. / El caută apa / din care curcubeul / își bea frumusețea și neființa*” (1942).

¹⁹ Sergiu Al-George, *Arhaic și universal. India în conștiința culturală românească*, Ed. Eminescu, București, 1981, p. 255.

²⁰ Traian D. Stănciulescu, *La început a fost semnul. O altă introducere în semiotică*, Ed. Performantica, Iași, 2004, pp. 217-221.

²¹ Traian D. Stănciulescu, *Iubirea magică, de la lumină la iluminare*, Conferință “Lucian Blaga”, USAMV, Cluj-Napoca, mai 2019.

→ *Eu nu strivesc corola...*, poem – crez de viață – în care fără nici o îndoială în ceea ce îl privește, Lucian Blaga afirmă ceea ce deja a aflat: faptul de a fi găsit sensurile frumuseții și neființei, vorbind și creând “ÎN NUMELE LUI”, așa cum și “Meșterul” ar fi fost dator să o facă, pentru a nu-și sacrifica demnitatea și bucuria de a fi om.

*

Așezând pietre pentru TEMPLUL VIETII SALE, Lucian Blaga și-a trăit viața deplin, fiind cel ce cu adevărat a venit să fie:

Creatorul care și-a înțeles în cele din urmă Menirea și Calea.

Concluzii deschise: de la lumină la iluminare, Lucian Blaga

Problema înțelegerii lumii – inclusiv a noastră înșine și a cunoașterii noastre, ca părți “luminoase” ale lumii – reprezintă principala preocupare a cercetării de față. De aceea interesul pentru filosofie s-a materializat în cercetarea operei blagiene pentru care *lumina* este un element de referință. Lucian Blaga a avut conștiința unității lumii, a splendorii și veșniciei Totului Existențial. El a înțeles “Unitatea și Totalitatea ca proces”²², în sensul reproducerii “diferențialelor” din Marele Tot al existenței.

Orizontul metafizic al lui Blaga pune în evidență caracteristicile Marelui Tot al existenței nu prin cunoaștere discursivă, ci printr-o cunoaștere mitic-metafizică, în care metafora întregește conceptul și în care intuiția și imaginația fac corp comun cu deducția și inducția. Acest mit metafizic definește Unitatea și Totalitatea cosmică ca o sinteză a elementelor componente, între care am văzut că *lumina* este de referință majoră.

Mulți gânditori și filosofi au elaborat “ideea de unitate a lumii”²³ ce presupune o conștiință a interdependențelor dintre fenomene, cu scopul de a transcende conceptul de *eu* și de a se identifica cu realitatea ultimă. Faza supremă a acestei conștiințe este *iluminarea*, ca o experiență în care este implicată întreaga ființă umană cu modalitățile cunoașterii: paradisiacă sau luciferică. Dar modalitățile cunoașterii – speculative sau empirice sunt condiționate și de trăirea mistică, drept cea mai pură cunoaștere și deci ca premisă a înțelegerii lumii; mai ales că “misticismul oriental este un misticism al luminii”²⁴.

²² Mihail Popescu, *Operspectivă românească asupra teoriei culturilor și valorilor* (Bazele teoriei culturii și valorilor în sistemul lui Lucian Blaga), Ed. Eminescu, București, 1980, p. 114.

²³ Fritjof Capra, *Taofizica* (o paralelă între fizica modernă și mistică orientală), ediția a III-a, (trad din limba engleză Doina Țimpău) Ed. Tehnica, București, 2004, p. 24.

²⁴ Lucian Blaga, *Spațiul mioritic*, Ed. Minerva, 1985, p. 52.

Faptul că subiectul implicit – dar esențial al cercetării – îl reprezintă *trecerea de la lumină la iluminare*, respectiv de la fizic la metafizic, de la intuiție la rațiune – având ca motiv de referință opera lui Lucian Blaga – reprezintă cea dintâi concluzie pe care se cuvine să o menționăm în contextul de față.

O concluzie pe care consider că am urmărit-o cu obstinență și că am împlinit-o atât cât a fost cu putință.

O altă concluzie pe care cercetarea de față a reușit să o justifice – corelată cu cea de mai sus – o reprezintă unitatea tipurilor de discurs prin care ființa umană și-a împlinit trecerea unitată prin istorie, ca ființă culturală: de la magic la mitic, de la religios la filosofic și științific, având ca principiu unificator *lumina*.

În concepția lui Henry Stapp, cercetător în domeniul fizicii cuantice, “Universul, privit ca un TOT, nu este o caracteristică centrală a experienței mistice, ci și una dintre cele mai importante revelații ale fizicii moderne. Este cea mai importantă descoperire din istoria științei”²⁵. Fizica cuantică este știința modernă care încearcă să ne explice că *lumea este un TOT interconectat prin intermediul iubirii*. Vibrația energiei și energia magnetică sunt iubirea care face posibilă crearea realității, prin intermediul conștiinței. Mediind între iubire și înțelepciune, lumina definește acel reper al misterului pe care Blaga l-a ipostaziat unificator în întreaga sa operă.

Misterul lui Lucian Blaga e “plural” fiind formulat “de la caz la caz” în timp ce misterul gândit de metafizica transcendentului e acategorial “e unic și absoarbe în sine toate lucrurile”, iar cel agnostic este “dezarticulat și amorf”. De aceea, cunoașterea cripticului e imposibilă pe calea rațiunii. Numai potențat, misterul poate primi o rezolvare printr-o “sinteză rațională” prin completarea cunoașterii paradisiace cu cea luciferică.

Necesitatea împlinită a unei “fizici metafizice” reprezintă o aspirație care l-a obsedat tacit pe Blaga și pe care în bună măsură a împlinit-o, lăsându-i însă deschise porțile către viitor. Bunăoară, unitatea religiei cu știința reprezintă ecoul (pr)axiologic al aceste preocupări.

Lucian Blaga propune o perspectivă sofianică a modului de comunicare a sacralului cu profanul. Prototipul îl oferă Agia Sofia, a cărei arhitectură sugerează o anume trăsătură de unire între Divinitatea Trinitară și lumea ca totalitate a creaturilor, unde “omul se simte receptacul al unei transcendențe coborâtoare”²⁶. Sentimentul metafizic al transcendenței care coboară își găsește aplicație în matricea stilistică a spațiului mioritic. Astfel, mergând pe urmele

²⁵ Henry Stapp, *Rațiune, materie și mecanică cuantică*, Ed. Tehnică, București, 1998, p. 76.

²⁶ Lucian Blaga, *Op.cit.*, pp. 237-238.

lui Eliade, A. Codoban este de părere că “experiența religioasă este un raport simbolic cu transcendentul; este o interpretare a lumii sub intenționalitatea sacrului, respectiv o hermeneutică existențială determinată de sacru”²⁷.

Cunoașterea absolutului este nediscursivă, este irațională și reprezintă contopirea sau identificarea subiectului cunoscător cu obiectul de cunoscut, ce are ca sursă cadru a cunoașterii mistice-religioase revelația orientată de credință. Cunoașterea de tip mistic se poate realiza prin iubire, este de părere Nae Ionescu, căci în aceasta un termen se deschide celuilalt. În cunoașterea religioasă există un minim consens asigurat de dogmă. Acest aspect apropie pe de o parte cunoașterea religioasă de cunoașterea științifică și cea comună o distanțează de cunoașterea metafizică a absolutului, care este impregnată de diversitatea construcțiilor metafizice însoțitoare.

În *Eonul dogmatic* exploatează în mod excepțional utila relație dintre gândirea paradoxală triadică a creștinismului și cea specifică fizicii. Sistemul ca atare este ordonat într-o lucrare *Diferențialele divine*. Deschiderea spre Marele Anonim izvorăște din irațional (subconștient) printr-o disponibilizare psihică, nu una logică; cenșura se datorează rațiunii și nu meditației ontologice. Fiind inaccesibil logic (cenzurat), transcendentul devine accesibil psihologic. Apropierea transcendentului de imanent decurge din specificul matricii stilistice a demersului metafizic asupra sacrului (ortodoxia răsăriteană) în care se înscrie original și stilul creației și meditației valorice a culturii românești.

Dincolo de mecanismele psihice, logico-raționale (rezonanța asociativă, analogică, transpozitivă etc.) asociate, iluminarea declanșează resursele subtile ale inconștientului, respectiv ale supraconștientului. Rezonanța pe verticală a celor trei paliere ale conștiinței cuplează sinergetic, în procesul creației, tot atâtea instanțe informaționale obiective. Coerența vibrațiilor din propriul câmp psiho-informațional cu vibrațiile “inconștientului colectiv” (Jung) sau ale “transconștientului colectiv” (Freud) asigură individului creator accesul la întreaga experiență spirituală (creatoare) a umanității.

Faptul că Lucian Blaga intuiește posibilitatea unei comuniuni spirituale pe verticala “ierarhiilor luminii” – așezând conștientul uman între inconștient și transconștient – reprezintă o ipoteză de excepție pe care – o dată mai mult – intuiția filsofului-poet nu a lăsat-o neexplorată.

Iată doar câteva din concluziile pe care – desprinzându-le din “limbajul-obiect” al cercetării – le regăsim în lumina operei blagiene.

²⁷ Aurel Codoban, *Sacru și ontofanie (Pentru o nouă filozofie a religiilor)*, Polirom, Iași, 1998, p. 43.

În concluzie, ar trebui să spunem că folosind ca metalimbaj *organonul semiotic* – analiza situațională (pentadică și hexadică), analiza structurală sau triadică – a îngăduit nu numai argumentarea aspectelor mai sus menționate, dar și descoperirea unor trăsături de personalitate, – unificatoare și creatoare – ale lui Lucian Blaga, pe care altfel nu am fi avut putința să le evidențiem.

Mai presus de toate, însă, realizarea lucrării de față m-a confruntat cu propria *eurigramă*, în măsură să “stea pentru” orice altă aspirație care își propune să contribuie la explicitarea în picături aparținând întregului din care facem parte cu toții. Așa cum Lucian Blaga însuși a încercat și a reușit să facă. Conștientizarea unei atare performante euristice mi-a îngăduit să valorific unificator ceea ce – în alt context – mi-ar fi fost imposibil să o realizez, respectiv:

■ Pe de o parte, confruntându-mă cu un domeniu pe cât de incitant, pe atât de vast, am înțeles că:

- structura și conținutul lucrării de doctorat fac rezultatul lucrărilor anterioare publicate și care dezvoltă o parte din ideile pe care am ales să le prezint aplicativ în contextul lucrării de față;
- perspectiva propusă este inter-și transdisciplinară îmbinând sinergetic filosofia cu știința, religia, mitologia și literatura;
- accepțiunea ontologică asupra cuplajelor substanță-energie și informație-câmp, mi-a îngăduit să înțeleg posibilitatea unei viziuni integratoare a teoriei cuantice cu teoria câmpului;
- contribuțiile aplicative formulate din această perspectivă asupra proceselor de gândire creativă sunt inedite implicând perspectiva biofotonicii – știința luminii vii (bio-psiho-logice), a cărei cercetare mi-a fost accesibilă prin lectura lucrărilor profesorului Traian D. Stănculescu.

■ Pe de altă parte, se cuvin menționate aspecte subiective vizând:

- calitatea de aspirant la filosofie rezultă din faptul că pentru a fi completă și cu adevărat inedită, prezenta lucrare cuprinde câteva categorii de texte din opera filosofică, respectiv literar-poetică a lui Lucian Blaga;
- în calitate de filolog și aspirant la filosofie am fost dator să conturez cadrul formal al cercetării, stabilindu-i anterior obiectivele;
- preocupările de cercetare anterioare ale subsemnatei materializate în publicații venind din domeniul filologiei și semioticii au făcut posibilă o coerență și firească racordare a operei blagiene la conceptul de “lumină”.

Dincolo de toate aceste aspecte care vizează o împlinire personală pe care sunt dator să o mărturisesc, trăiesc cu convingerea că elementele de noutate ale lucrării își vor găsi cititori interesați, care se vor îmbogăți cognitiv-

spiritual parcurgând paginile unei lucrări complexe, pe cât de specializată pe atât de larg deschisă la dialog inter- și transdisciplinar.

Apreciez că în rândul beneficiarilor interesați ai lucrării ar trebui să se afle:

- studenți, persoane cunoscătoare ai operei blagiene și a noțiunilor de filosofie și semiotică;
- cititorii de rând – fără o competență științifică anume – care vor avea neîndoiebnic dificultăți în urmărirea și înțelegerea argumentației științifice, dar care se vor bucura de sensurile asociate simbolic, ritualic, la sfârșitul fiecărui capitol de analiză științifică;
- specialiștii din domeniul științific sau umanistic își vor asuma cu precădere acele secvențe specifice competenței lor, chiar dacă vor avea dificultăți în asumarea secvențelor care ies în afara specialității lor, respectiv în sesizarea întregului de lucrare;
- adevărații beneficiari ai cărții – cu profil intelectual și spiritual maxim – vor fi acei cercetători subordonați ei înșiși aspirației de înțelegere / explicație holistică a omului și poziției sale în (meta)cosmosul din care s-au desprins pentru a se naște.

Așa cum deja am afirmat, această lucrare este una care își propune să unească fizica cu metafizica, filosofia cu literatura, știința și religia valorificând proprietățile structural-funcționale ale LUMINII ca “nucleu-dur”, integrator. Dar cum să unești neconflictual fizica cu metafizica? Răspunsul este univoc: apropiindu-le printr-o simultaneitate sau continuitate ontologică de genul: corpuscul-undă, substanță-energie și informație-câmp, respectiv întuneric transformat în lumină, sau invers.

Dificultățile cu care m-am confruntat încă de la inițierea primelor etape ale cercetării au fost legate de complexitatea și profunzimea problemelor teoretice pe care le-am avut în vedere. Demersul analitic pe care ni l-am propus de la bun început a fost unul ambițios, care nu se putea realiza decât în urma unei documentări extrem de vaste, interdisciplinare. O atare documentare s-a desfășurat pe două direcții:

- o primă direcție în măsură să cuprindă literatura de specialitate de cea mai mare autoritate, referitoare la opera filosofică și literar-poetică a lui Lucian Blaga, în general, și în special la cel al LUMINII, la sensurile acesteia în filosofie, fizică, literatură cu aplicabilitate în opera blagiană;
- o a doua direcție de documentare a fost aceea legată de instrumentarul semiotic și hermeneutic; și aici am simțit nevoia largirii preocupărilor teoretice în direcția aprofundării conceptelor de “semioză creatoare”, “pentamorfoză” în scopul înțelegerii mai profunde a operei lui Lucian Blaga – coroborate cu propriile sale concepte novatoare – având drept “nucleu dur” conceptul de LUMINĂ.

Scopul cercetării trebuie formulat în termenii aspirațiilor pe care le asociem lucrării, respectiv:

— intenția deja declarată de a uni fizica cu metafizica, vizibilul cu invizibilul, știința cu filosofia și religia, materialitatea cu spiritualitatea;

— speranța de a realiza o cercetare științifică privind explicativ modul în care lumina (biologică) – în dubla sa calitate de energie și informație, corpusculară și ondulatorie – asigură atât funcționarea coerentă a subsistemelor biologice, cât și comunicarea / comuniunea omului cu omul, cu semenii întru rațiune, întrupați sau neîntrupați

— aptitudinea de a genera certitudinea că o serie de fenomene magico-religioase sunt susceptibile de redescoperire, explicație și valorificare;

— de a transforma convingerile spiritual-teoretice în convingeri practice-aplicative

Finalitatea lucrării nu poate fi decât prezumată în momentul de față, pentru că nimeni nu poate bănuși cu ce implicații reale urmează a se derula prezența ei în universul receptării umane. Oricum, această lucrare își va împlini menirea de a oferi un instrument științific, care să dovedească faptul că EXISTĂ.

Abordarea metodică și foarte apropiată de clasificările structurante și schemele ilustrativ-sintetice ale *Trilogiilor*, comentariul explicativ, corelațiile operative ale conceptelor, individualizarea pe secțiuni a problematicii abordate, cursivitatea și o anumită ținută a dicției de idei, toate acestea fac din aceste eseuri, oarecum compacte, adevărate prelegeri de interes mai general, prin care *Trilogiile* bliagene își dezvăluie ideaticul lor conținut metafizic, dar și somptuoasa structură arhitectonică.

Sau, parafrazând termenii lui G. Călinescu:

“Lumea ca o catedrală, pentru care noi, oamenii, suntem adevărata măsură...”.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

• IZVOARE

- BIBLIA sau Sfânta Scriptură* (1939), tradusă după textele originale ebraice și grecești de preoții profesori Vasile Radu și Gala Galaction din înalta inițiativă a Majestății Sale Regelui Carol II, Fundația pentru Literatură și Artă “Regele Carol II”, București.
- CHEVALIER, Jean, Gheerbrant, Alain (1994), *Dicționar de simboluri*, vol. I, Ed. Artemis, București.
- CHEVALIER, Jean, Gheerbrant, Alain (1995), *Dicționar de simboluri*, vol II, Ed. Artemis, București.
- CUBLEȘAN Constantin (2005), *Dicționarul personajelor din teatrul lui Blaga*, Dacia, Cluj-Napoca.
- DIACONU, Florica, Diaconu, Marin (2000), *Dicționar de termeni filosofici ai lui Lucian Blaga, Introducere prin concepte*, Ed. Univers Enciclopedia, București.
- EVSEEV, Ivan (1994), *Dicționar de simboluri arhetipuri culturale*, Ed. Amarcord, Timișoara.
- GOCI, Aureliu *Lucian Blaga. Dicționar esențial. Oameni din viața lui*, Tipo-Moldova, Iași, I, 2017; II, 2018.
- GREIMAS, Algirdas Julien, Courtés, Joseph (1979), *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, Hachette Éducation, Paris.
- KERNBACH, Victor (1989), *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Științifică și Enciclopedică / Ed. Albatros, București.

• CĂRȚI

- AFLOROAEI, Ștefan (1994), *Lumea ca reprezentare a celuilalt*, Institutul European, Iași.
- AL-GEORGE, Sergiu (1981), *Arhaic și universal. India în conștiința culturală românească*, Ed. Eminescu, București.
- ALEXANDRESCU, Sorin (2000), *Identitate în ruptură (Mentalități românești postbelice)*, Ed. Univers, București.
- ANGHELESCU, Silviu (1999), *Mitul și literatura*, Ed. Univers, București, 1999.
- ARISTOTEL (2007), *Metafizica, (Ediția a II-a revăzută și adăugită)*, traducere, comentariu și note de Andrei Cornea, Humanitas, București.
- BACHELARD, Gaston (1997), *Aerul și visele*, Ed. Univers, București.
- BACHELARD, Gaston (2005), *Poetica reveriei*, Ed. Paralela 45, Pitești.
- BALOTĂ, Nicolae (1999), *Euphorion*, București, Ed. Cartea Românească.

- BARTHES, Roland,(1997), *Mitologii*, Institutul European, Iași.
- BĂLU, Ion (1996), *Viața lui Lucian Blaga*, Vol II, Ed. Libra, București.
- BĂLU, Ion (1997), *Opera lui Blaga. Analiza temelor*, Ed. Albatros, București, 1997.
- BĂNCILĂ, Vasile (1995), *Lucian Blaga – energie românească*, Ed. Marineasa, Timișoara.
- BĂRBULESCU, Titus (1997), *Lucian Blaga. Teme și tipare fundamentale*, Ed. Saeculum, București.
- BEAUFRET, Jean (1999), *Lecții de filozofie. De la Platon la Heidegger*.Vol.II, Ed. Armarcord, Timișoara
- BEJAN, Petru (1999), *Istoria semnelor în patristică și scolastică*, Ed. Fundației “Axis”, Iași.
- BERCEANU, Ștefan, Dumitriu, Anton (1985), *Cartea interferențelor*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- BERGSON, Henri (1998), *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*, Ed. Institutului European, Iași.
- BICIUȘCĂ, Florin (2000), *Centrul lumii locuite*, Paideia, București.
- BLAGA, Lucian (1920), *Pietre pentru templul meu*, Ed. Cartea Românească, București.
- BLAGA, Lucian (1974), *Despre conștiința filosofică*, ediție îngrijită de Dorli Blaga și Ion Maxim, studiu introductiv de Henri Wald, Ed. Facla, Timișoara.
- BLAGA, Lucian (1976), *Aspecte antropologice*, Ed. Facla, Timișoara.
- BLAGA, Lucian (1977), *Ființa istorică*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.
- BLAGA, Lucian (1977), *Elanul insulei (Discobolul)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.
- BLAGA, Lucian (1977), *Încercări filosofice*, Ed. Facla, Timișoara .
- BLAGA, Lucian (1985), *Spațiul mioritic*, Ed. Minerva, București.
- BLAGA, Lucian (1985), *Trilogia culturii*, , Ed. Minerva, București.
- BLAGA, Lucian (1990), *Zări și etape*, Ed. Minerva, București.
- BLAGA, Lucian (1992), *Despre gândirea magică*, Ed. Garamond, București.
- BLAGA, Lucian (1994), *Spațiul mioritic*, Ed. Humanitas, București.
- BLAGA, Lucian (1996), *Trilogia valorilor, vol.I ,II, III*, Ed. Humanitas, București.
- BLAGA, Lucian (2008), *Meșterul Manole (teatru)*, ediție îngrijită de Valeria Filimon, Ed. Agora / Humanitas, București.
- BLAGA, Lucian (2008), *Aforisme*, text stabilit și îngrijit de Monica Manu, Ed. Humanitas, București.
- BLAGA, Lucian (2013), *Trilogia cunoașterii*, Ed. Humanitas, București.
- BLAGA, Lucian (2015), *Trilogia cosmologică*, Ed. Humanitas, București.
- BOIA, Lucian (2005), *Istorie și mit în conștiința românească*, Ed. Humanitas, București.

- BOTEZ, Angela (1996), *Dimensiunea metafizică a operei lui Lucian Blaga – Antologie de texte din și despre opera filosofică*, Ed. Științifică, București.
- BRAGA, Corin (1998), *Lucian Blaga. Geneza lumilor imaginare*, Institutul European, Iași.
- BRUGSCH, Heinrich Karl (1988), *Religion und Mythologie der alten Ägypter*, Leipzig.
- BULGAKOV, Serghei (1999), *Lumina neînserată*, Ed. Anastasia, București.
- CAILLOIS, Roger (1997), *Omul și sacrul*, Ed. Nemira București.
- CAPRA, Fritjof (2004), *Taofizica* (o paralelă între fizica modernă și mistică orientală), ediția a III-a, Ed. Tehnica, București..
- CĂLINESCU, George (1985), *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Minerva, București.
- CIMPOI, Mihai (2012), *Lucian Blaga. Paradisiacul. Lucifericul. Mioriticul*, Ed. Princeps Edit, Iași.
- CIOMPEC, Gheorghe (1979), *Motivul creației în literatura română*, Ed. Minerva, București.
- CLARET, Jacques (1982), *Ideea și forma*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- CODOBAN, Aurel (1998), *Sacru și ontofanie. Pentru o nouă filozofie a religiilor*, Ed. Polirom, Iași.
- COJOCARU, Nicolae (2018), *O filozofie existențială*, în Al. Surdu, *Filosofia ca sărbătoare*, Ed. Academiei Române, București.
- CORNEA, Paul (2006), *Interpretare și raționalitate*, Ed. Polirom, Iași.
- CLARET, Jacques (1982), *Ideea și forma*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- CREȚU, Florin (2008), *Mituri și simboluri blagiene*, Ed. Didactica Militans, Oradea.
- CROHMĂLNICEANU, Ovid (1978), *Literatura română și expresionismul*, Ed. Minerva, București.
- CULDA, Lucian (1989), *Geneza și devenirea cunoașterii*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- CULIC, Nicolae (1988), *Valoarea – dimensiune a existenței umane*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- CULIANU, Ioan Petru (1999), *Eros și magie în Renaștere*. 1484, traducere din limba franceză de Dan Petrescu, prefață de Mircea Eliade, postfață de Sorin Antohi, București, Editura Nemira, București.
- DAVY, Marie Madeleine (1977), *Initiation à la Symbolique romane*, Flammarion, Paris.
- DIONISIE (Pseudo)Areopogitul (1993), *Despre numele divine. Teologia mistică*, Institutul European, Iași.
- DRĂGĂNESCU, Mihai (1989), *Inelul lumii materiale*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.

- DRĂGHICESCU, Dimitrie (1907), *Din psihologia poporului român*, București.
- DURAND, Gilbert (1977), *Structurile antropologice ale imaginarului*, Ed. Univers, București.
- ECO, Umberto (2008), *O teorie a semioticii* (traducere din limba engleză de Cezar Radu și Costin Popescu), Ediția a II-a, revizuită, Editura Trei, București.
- ELIADE, Mircea (1972), *Mythes, rêves et mystères*, Éditions. Gallimard.
- ELIADE, Mircea (1978), *Aspecte ale mitului*, Ed. Univers, București.
- ELIADE, Mircea (1980), *De la Zalmoxis la Genghis-Han, Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Orientale*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- ELIADE, Mircea (1981), *Istoria credințelor și a ideilor religioase. De la epoca de piatră la misterele din Eleusis*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- ELIADE, Mircea (1992), *Meșterul Manole. Studii de etnologie și mitologie*, Ed. Junimea, Iași.
- ELIADE, Mircea (1992), *Tratat de istorie a religiilor*, Ed. Humanitas, București.
- ELIADE, Mircea (1994), *Imagini și simboluri*, Ed. Humanitas, București.
- ELIADE, Mircea (1995), *Mefistofel și androginul*, Ed. Humanitas, București.
- ELIADE, Mircea (1995), *Sacrul și profanul*, Ed. Humanitas, București.
- ELIADE, Mircea (1996), *Făurari și alchimiști*, Ed. Humanitas, București.
- ELIADE, Mircea (2003), *Mitul reintegrării*, Ed. Humanitas, București.
- EVSEEV, Ivan (1983), *Cuvânt, simbol, mit*, Ed. Facla, Timișoara.
- FANACHE, Vasile (2003), *Chipurile tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.
- FANACHE, Vasile (2003), *Lucian Blaga. Dramaturgul, Lecturi sub vremuri*,
- FICHTE, Johann Gottlieb (1995), *Doctrina Științei*, Ed. Humanitas, București.
- FLORIAN, Mircea (1944), *Reconstrucție filosofică*, Ed. Casa Școalelor, București.
- FLORIAN, Mircea (1983), *Recesivitatea ca structură a lumii*, vol. I, Ed. Eminescu, București.
- FRUNZĂ, Sandu (2001), *Filozofie și religie. O abordare multidisciplinară*, Ed. Limes, Cluj
- GADAMER, Hans-Georg (2001), *Adevăr și metodă*, Teora, București.
- GAVRILĂ, Camelia (2002), *Mitic și magic în opera lui Lucian Blaga*, Ed. Junimea, Iași.
- GAVRILIU, Leonard (1977), *Inconștientul în viziunea lui Lucian Blaga*, Ed. IRI, București.
- GAVRILUȚĂ, Nicu (1998), *Mentalități și ritualuri magico-religioase*, Ed. Polirom, Iași.
- GAVRILUȚĂ, Nicu (2000), *Jocurile minții și lumile multidimensionale*, Ed. Polirom, Iași.

- GEORGESCU-ROEGEN, Nicholas (1979), *Legea entropiei și procesul economic*, Ed. Politică, București.
- GENETTE, Gérard (1994), *Introducere în arhitect. Ficțiune și dicțion*, Ed. Univers, București.
- GIRARD, René (1995), *Violența și sacrul*, Ed. Nemira, București.
- GOETHE (1995), *Teoria culorilor*, Ed. Princeps, Iași.
- GUSDORF, George (1996), *Mit și metafizică*, Ed. Amarcord, Timișoara.
- HEIDEGGER, Martin (1994), *Ființă și timp* (traducere din germană de Dorin Tilincă), Ed. Jurnalul literar, București.
- HERIVAN, Mircea (1984), *Noua mitologie a universurilor deschise*, Ed. Eminescu, București.
- ICĂ, Ioan jr. (1994), *Studiu introductiv la Vladimir Soloviev, Fundamentele spirituale ale vieții*, Ed. Deisis, Alba Iulia.
- IDEL, Moshe (2014), *Mircea Eliade. De la magie la mit*, Ed. Polirom, Iași.
- ILIESCU, Elena (2002), *Introducere în gândirea arhetipală*, Editor Fundația Mirabilis, București.
- INDRIEȘ, Alexandra (1981), *Sporind a lumii taină. Verbul în poezia lui Lucian Blaga*, Ed. Minerva, București.
- ISAC, Victor, Stănciulescu, Traian. D. (2006), *Fundamentele valorii (arhetipuri ale spiritului românesc)*, Ed. Performantica, Iași.
- JAEGER, Werner Wilhelm (1966), *A la naissance de la théologie, Essai sur les présocratiques*, Éd. du Cerf, Paris.
- JOJA, Athanase (1978), *Filozofie și cultură*, Ed. Minerva, București.
- JUNG, Carl Gustav (2014), *Arhetipurile și inconștientul colectiv, Opere complete 9 /1*, Ed. Trei, București.
- KANT, Immanuel (1995), *Critica facultății de judecare*, Ed. Trei, București.
- KANT, Immanuel (1998), *Critica Rațiunii pure*, ediția a III-a, Ed. IRI, București.
- KANT, Immanuel (2014), *Prolegomene la orice metafizică viitoare care se va putea înfățișa drept știință*, Ed. Humanitas, București.
- KERNBACH, Victor (1978), *Mituri Esențiale (Labirintul mitologiei)*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- KUHN, Thomas S. (1999), *Structura revoluțiilor științifice*, Ed. Humanitas, București.
- KRAPPE, Alexander H. (1938), *La Genèse des Mythes*, Éditions Payot, Paris.
- KRAMER, Samuel Noah (1962), *Istoria începe la Sumer*, Ed. Științifică, București.
- LÉVI-STRAUSS, Claude (1970), *Gândire sălbatică*, Ed. Științifică, București.
- LINGS, Martin (1975), *Qu'est-ce que le soufisme?*, Le Seuil, Paris.
- LIVADĂ, Melania (1974), *Inițiere în poezia lui Lucian Blaga*, Ed. Cartea Românească, București.
- LIICEANU, Gabriel (2005), *Jurnalul de la Păltiniș. Un model paideic în cultura umanistă*, Ed. Humanitas, București.

- LOTMAN, Yuri Mikhailovich (1974), *Studii de tipologie a culturii*, Ed. Univers, București.
- LUCACI, Florea (1989), *Creație și umanism. Încercare asupra ideii de creație*, Ed. Facla, Timișoara.
- LUPAȘCU, Ștefan (1982), *Logica dinamică a contradictoriului*, Ed. Politică, București.
- MACOVSCI, Eugen (1984), *Concepția biostructurală și teoriile moleculare ale materiei vii*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- MALINOWSKI, Bronislaw (1993), *Magie, știință și religie*, Ed. Moldova, Iași.
- MARINO, Adrian (1980), *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.
- MAUSS, Marcel, Hubert, Henri (1997), *Eseu despre natura și funcția sacrificiului*, Polirom, Iași.
- MAXIM Mărturisitorul (2006), *Ambigua*, Ed. Institutului Biblic, București.
- MAXWEL, John (1995), *Magia*, Ed. Univers Enciclopedic, București.
- MICU, Dumitru (1967), *Lirica lui Lucian Blaga*, Editura pentru Literatură, București.
- MIHĂILESCU, Dan C. (1984), *Dramaturgia lui Blaga*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.
- MIHU, Achim *Antropologia naturală*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 2002.
- MORETTA, Angelo (1994), *Tăcerea și cuvântul*, Ed. Tehnică, București.
- MORARU, Cornel (1974), *Circulația mitului în literatura română*, în *Sinteze de literatură română*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- MUNTEANU, Ștefan (2003), *Ipostaze ale spiritului filosofic românesc*, Ed. Moldavia, Bacău.
- MUREȘAN, Vianu (2000), *Fundamentele filosofice ale magiei*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.
- NICOLESCU, Basarab (2007), *Transdisciplinaritatea: Manifest*, Traducere din limba franceză de Horia Mihail Vasilescu, Editura Junimea, Iași.
- NIETZSCHE, Friedrich Wilhelm (1978), *Nașterea tragediei*, Vol. "De la Apollo la Faust", Ed. Meridiane, București.
- NOICA, Constantin (1991), *Pagini despre sufletul românesc*, Ed. Humanitas, București.
- NOVALIS (Friedrich Leopold von Hardenberg) (1995) *Între veghe și vis. Fragmente romantice*, Ed. Univers, București.
- OIȘTEANU, Andrei (2004), *Ordine și haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Ed. Polirom, Iași.
- OTTO, Rudolf (1992), *Sacrul*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca.
- PALEOLOGU, Alexandru (1970), *Spiritul și litera. Încercări de pseudocritică*, Ed. Eminescu, București.
- PAMFILE, Tudor (2000), *Mitologie românească*, ediție îngrijită și prefață de Iordan Datcu, Editura "Grai și Suflet" – Cultura Națională, București.

- PAPAPDIMA, Ovidiu (2009;1941), *O viziune românească a lumii. Studiu de folclor*, ediție definitivă revăzută de autor, cu o prefață de I. Oprișan, Ed. Saeculum I.O., București.
- PÂRVU, Ilie (1990), *Arhitectura existenței (Paradigma structural generativă în ontologie)*, Ed. Humanitas, București.
- PEIRCE, Charles S. (1990), *Semnificație și acțiune*, Ed. Humanitas, București.
- PETCU, Dionisie (1980), *Conceptul de etnic*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- PICHIU, Dumitru, Albuț, Constantin (1994), *Teoria valorii și elemente de praxiologie*, Ed. Gheorghe Asachi, Iași.
- PICHON, Jean-Charles (1971), *Histoire des mythes*, Éditions Payot, Paris.
- POENARU, Aritia D. (2013), *Arhitectura luminii (inițiere în semiotica formelor sacre)*, Ed. Performantica, Iași.
- PLATON (1993), *Opere, vol. II*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- POP, Ion (1999), *Lucian Blaga. Universul liric* (ediția a II-a adăugită) Colecția “Deschideri”, seria Universitas, Editura Paralela 45, Pitești.
- POP, Traian (2007), *Lucian Blaga. Ontologia culturii*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
- POPA, Ionel (2003), *Meșterul Manole. Glose blagiene*, Ed. Ardealul, Târgu-Mureș.
- POPESCU, Ion Mihai (1980), *O perspectivă românească asupra teoriei culturilor și valorilor* (Bazele teoriei culturii și valorilor în sistemul lui Lucian Blaga), Ed. Eminescu, București.
- PRIGOGINE, Ilya, Stengers, Isabelle (1988), *Entre la temps et éternité*, Éditions Fayard, Paris.
- RAHNER, Karl (1990), *Corso fondamente sulla fede. Introduzione al concetto di cristianesimo*, Edizioni Paoline, Milano.
- RAYMOND, Marcel (1970), *De la Baudelaire la suprarealism*, Ed. Univers, București.
- RESTIAN, Adrian (1981), *Homo Ciberneticus*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- RESTIAN, Adrian (1989), *Unitatea lumii și integrarea științelor sau Integronica*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- RIBOL, Théodule (1988), *Logica sentimentelor*, Ed. Științifică și enciclopedică, București.
- RICOEUR, Paul (1984), *Metafora vie*, traducere și cuvânt înainte de Irina Mavrodin, Ed. Univers, București.
- SĂHLEANU, Victor (1978), *De la magie la experimentul științific*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- SĂVOIU, Gheorghe, Iorga-Simăn Ion (2011), *Multidisciplinaritatea și educația academică*, Ed. Universitară, București.
- SCHUON, Frithjof (1982), *From the Divine to the Human*, World Wisdom Books, NY.

- SEDLMAYR, Hans (1993), *Die Entstehung der kathedrale*, Zürich.
- SIMENSCHY, Theofil, (1978), *Cultură și filozofie indiană în texte și studii*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
- SMOLIN, Lee (2006), *Spațiu, timp, univers* (Trei drumuri către gravitația cuantică, ediția a 2-a, Ed. Humanitas, București.
- SOLOMON, Lăcrămioara, (2008), *Poetica elementelor în lirica lui Lucian Blaga*, Ed. Institutul European, Iași.
- SOLOMON, Marcus (1985), *Timpul*, Ed. Albatros, București.
- SONEA, Ciprian Bogdan (2011), *Fenomenul religios la Lucian Blaga și Emil Cioran*, Ed. Limes, Cluj-Napoca.
- SPENGLER, Oswald (1996), *Declinul Occidentului. Schiță de morfologie a istoriei universale, Perspective ale istoriei universale*, Ed. Beladi, Craiova.
- SPERANȚIA, Eugeniu (1916), *Contribuții la filosofia magiei*, Tipografia George Enescu, București.
- STANCOVICI, Virgil (1975), *Filosofia informației*, Ed. Politică, București.
- STAPP, Henry (1998), *Rațiune, materie și mecanică cuantică*, Ed. Tehnică, București.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (coord.), Vitalie Belous (1998), *Tratat de creatologie*, Ed. Performantica, Iași.
- STĂNCIULESCU, Traian D., Manea, Daniela M., *Metamorfozele luminii. Introducere în teoria "laserilor biologici"*, vol. 2, Ed. Performantica, Iași, 2002a
- STĂNCIULESCU, Traian D. (2004), *La început a fost semnul (o altă introducere în semiotică)*, Ed. Performantica, Iași.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (2005), *Miturile creației*, ediția a 2-a, Ed. Performantica, Iași.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (2005), *Terapia prin lumină. Fundamente biofotonice ale medicinei complementare* ediția a 3-a, Ed. Cristal-Concept, Iași.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (2007), *El poder de la luz. De la magia a la tecnología*, Ed. Performantica, Iași.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (2007), *Semiotica iubirii: inițiere în știința comuniunii*, Ed. Performantica, Iași.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (2019), *Ierarhiile luminii: conexiuni (meta)fizice. Introducere în teoria (bio)fotonică a Unității esențiale*, Ed. Arithea, Iași.
- STĂNILOAIE, Dumitru (1993), *Iisus Hristos, Lumina lumii și îndumnezeirea omului*, Ed. Anastasia, București.
- SURDU Alexandru (1993), *Pentamorfoza artei*, Ed. Academiei Române, București.
- SURDU, Alexandru (2000), *Gândirea speculativă*, Ed. Paideia, București.

- SURDU, Alexandru (2012), *Filosofia pentadică I, Problema Transcendenței*, Ed. Herald / Ed. Academiei Române, București.
- SURDU, Alexandru (2014), *Filosofia pentadică III*, Ed. Academiei Române / Ed. Ardealul Târgu Mureș.
- SURDU, Alexandru (2018), *Filosofia ca sărbătoare*, Ed. Academiei Române, București.
- SUZUKI, Daisetz Teitaro (1968), *On Indian Mahayana Buddhism*, Ed. Edward Conze (Harper& Row), New York.
- ȘOPTICĂ, Ciprian Iulian (2014), *Gândirea dogmatică în gnoseologia lui Lucian Blaga*, Ed. Gens Latina, Alba Iulia.
- ȘORA, Mariana, (1987), *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga*, Ed. Minerva, București.
- TĂNASE, Alexandru (1977), *Lucian Blaga – filosoful poet, poetul filosof*, Ed. Cartea Românească, București.
- TEODORESCU, Alexandru (1983), *Blaga și cultura populară românească*, Ed. Junimea, Iași.
- TODORAN, Eugen (1983), *Lucian Blaga. Mitul poetic*, Ed. Facla, Timișoara.
- TONOIU Vasile (1988), *Ontologii arhaice în ctualitate*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- TORÓ, Tiberiu (1973), *Fizică modernă și filozofie*, Ed. Facla, Timișoara.
- TUDOSESCU, Ion (1999), *Lucian Blaga. Concepția ontologică*, Ed. Fundației “România de mâine”, București.
- VIDAM, Teodor (2005), *Lucian Blaga și filosofia europeană a secolului XX*, Ed. Casa Cărții, Cluj-Napoca.
- VULCĂNESCU, Romulus (1985), *Mitologie română*, Ed. Academiei, București.
- WEINBERG, Steven (1984), *Primele trei minute ale Universului*, Ed. Politică, București.
- WOLFF, Maurice (2004), *Muhammedanische Eschatologie 3,2* Ed. Georg Olms Verlag, Hildesheim, Zürich, New York.
- WITTGENSTEIN, Ludwig (2001), *Tractus logico-philosohicus*, Ed. Humanitas, București.
- YANNARAS, Christos (2000), *Persoană și eros*, Editura Anastasia, București.

• ARTICOLE

- ACĂR, Coculiana (2018), *Matricea stilistică și identitatea națională în opera lui Lucian Blaga* în auxiliarul didactic “Cultura – spațiu al identității naționale”, Ed. Europe Direct, Comănești.
- ACĂR, Coculiana (2018), *A historical perspective on the link between Romania and Europe, through the dynamics of spiritual values*, CESWP, 2018_X3.

- ACĂR, Coculiana (2019), *Ipostazele luminii blagien în orizontul analizei semiotice. Repere literar-poetice*, Pașii Profetului, “Pașii Profetului”, Nr. XXXIX, Ed. Ardealul, Târgu-Mureș.
- ACĂR, Coculiana (2019), *The Light - An integrating Paradigm Concept in Lucian Blaga's work* în *Annals of Language and Literature*, volume 3, Issue 2.
- ACĂR, Coculiana (2019), *The Romanian Mythology—Between National Identity and Globalization*, în *Advances in Politics and Economic*, Vol. 2, No. 1.
- ACĂR, Coculiana (2019), *Paradigm of Light in Lucian Blaga's Outlook: A Semiotic Approach*, în *Universal Journal of Physics and Application* Vol. 13, Nr.1.
- ACĂR, Coculiana (2020), *Orizonturi metafizice ale tradiției culturale în viziunea lui Lucian Blaga*, Caietele Blaga, Nr. XL, Ed. Ardealul, Târgu-Mureș.
- ACĂR, Coculiana (2020), *Master Manole – a Romanian Scenario of the (Re)construction of the World. From the Folklore Tradition to the Cult Opera* în *International Journal of Latest Research in Humanities and Social Science (IJLRHSS)*, Volume 03 – Issue 02 / www.ijlrhss.com /
- BLAGA, Lucian (1972), *Izvoade, Eseuri, Conferințe, Articole*, Ed. Minerva, București.
- BLAGA, Lucian (1972), *Critica literară și filosofia*, Saeculum, 1943, nr.2, reproduș în *Izvoade*.
- BOHR, Niels (1948), *On the Notions of Causality and Complementarity* în *Dialectica*, 7 / 8.
- CONSTANTINESCU, Paul, Traian D. Stănculescu (1993), *Resonance as a Principle of Universal Creativity. Photonic (Quantical) Hypothesis of Information-Energy*, în: *Revista de Inventică*, nr.12, Iași.
- COJOCARU, Nicolae (2018), *O filozofie existențială*, în *Filozofia ca sărbătoare*, Ed. Academiei Române, București.
- JAMISON, Stephanie W. / Brereton, Joel P. (2014), *The Rigveda: The Earliest Religious Poetry of India (X, 129)*, University Press, Oxford.
- MAGYARI-BEEK, I. (1992), *Creatology: a potential paradigm for an emerging discipline*, în Isacksen S.G., *Understanding and recognizing creativity. The emergence of a new discipline*, Norwood N.J., Ablex, P.C.
- LLOYD Seth și NG, Y. Jack, *Computerele, găuri negre*”, rev. *Scientific American*, ediția în limba română, decembrie 2004 - ianuarie 2005.
- MOCEANU, Ovidiu (2009), *Numirii și atributelor ființei lui Dumnezeu în lirica blagiană*, în *Tabor*, nr.2, Poezia română modernă.
- MORARU, Cornel (1974), *Circulația mitului în literatura română*, în *Sinteze de literatură română*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- MUS, Paul (1937), *La Tombe Vivante in “La Terre et la vie”*, VII.

- NOICA, Constantin, *Filosofia Domnului Lucian Blaga după Trilogia Culturii*, Revista Fundațiilor Regale, an V, febr. Nr. 2.
- NISTOR, Eugeniu (2019), *Ofensiva critică asupra operei blagiene în obsedantul deceniu*, în *Dacica Latinitas*, Revista bilingvă de historia, literatura, filosofia y arte, Ano IV, Nr.1 (4).
- SOROHAN, Elvira (1997), *Magic și poetic*, în *O întâlnire astrală* (Centenar Lucian Blaga – Ion Barbu), *Analele științifice ale Universității Al.I.Cuza Iași*, Ed. Universității Al.I.Cuza, Tomul XLIII.
- STĂNCIULESCU, Traian D (1986), *Vers une dialectique de la création humaine. Introduction à une théorie générale du devenir*, în: *Filosofia și problematica lumii contemporane*, Universitatea Al.I.Cuza, Iași.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (1988), *Vers une philosophie de la création*, în: *Revue Roumaine de Sciences Sociales*, nr.1.
- STĂNCIULESCU, Traian D. (2001), *Les signes de la lumière: sur l'unité historique de la connaissance*, "Semiotica" 1 /4.
- STĂNCIULESCU, Traian D (2003), *Signs of light. A biophotonic approach to human metaphysical fundamentals*, Cristal-Concept & World Development Organization, Iași-Geneva.
- STĂNCIULESCU, Traian D, *Iubirea magică, de la lumină la iluminare* (2019), Conferință "Lucian Blaga", USAMV, Cluj-Napoca, mai.
- SURDU, Alexandru (2016), *Cu Lucian Blaga spre taințele sufletului românesc*, "Contemporanul", București, nr. 12.
- SURDU, Alexandru (2019), *Sistemul filosofic al trilogiilor lui Blaga*, în *Caietele Blaga*, Editura Ardealul, Târgu-Mureș.
- URSACHE, Dumitru D. (1995), *O hermeneutică a motivelor creației filosofice la Lucian Blaga*, în *Revista de filozofie*, Nr.1-6.

• REVISTE

- Anthropology Today, An Encyclopedic Inventory* (1965), The University of Chicago, Chicago-London.
- Biblioteca critică, Lucian Blaga—interpretat de Vladimir Streinu*(1981), Editura Eminescu.
- Revistă de direcție literară, artistică și culturală condusă de N. Iorga* (1937), nos. 11, 15, 16, September and October, 3 articles regarding the 15 poems published by Blaga in *Gândirea*.

• RESURSE ON-LINE

- CONSTANTINESCU, Paul, STĂNCIULESCU, Traian D. (1993), *Resonance as a Principle of the "Universal Creativity", (I) Photonic (Quantical) Hypothesis of Energy-Information*, în *Revista de Inventică*, Iași, nr.12.
- CONSTANTINESCU, Paul, Stănciulescu, Traian D.(1994), *De la ipostaza fonică a energiei-informației la ipostaza câmpurilor psiho-informaționale*, în *Lucrările celui de-al IV-lea Simpozion Național de cercetări psihotronice, "PSI' 94"*, ARCePs, București.
- KOCKELMANS, Joseph J. (1994), *Edmund Husserl's Phenomenology*, West Lafayette, Purdue University Press.
- Manu Daniela M. (1994), Traian D.Stănciulescu, *Biological Laser Type Phenomena and System*, Programe oh The 2-nd International Inventics Conference, september, 14-18, Iassy, Ed. Gh.Asachi, Iași.
- VASILE, Mihai D. (2005), *Comensurabilitatea și comunicarea experienței religioase*, în *Revista filosofică* Nr. 5-6, București.